DE POENITENTIA PETRI ARCHIEPISCOPI. ALEXANDRINI & MARTYRIS...

Digitized by Google

551.2

DE POENItentia PETRI archiepiſcopi. Alexandrini & martyris Canones.

GREGORII Neocæſarienſis epiſcopi, Canones.

DE SIMONIA

GENNADII patriarchæ Conſtantinopolitani Encyclia epiſtola.

DE LIGANDI

ET SOLVENDI POTESTATE,

NICEPHORI Chartophylacis Coſtantinopoli. archiepi. epiſtola.

BIBLIOTECA NAZIONALE 1872

4 ... 14

Digitized by Google

PETRI huius non meminit diuus Hieronymus in Catalogo,inter eccleſiaſticos ſcriptores,quem tamen cō ſtat,teſte Ioāne Zonara & Theodoro Balſamon,quorum Paraphraſibus Græcis adiuti ſumus, Alexandrinæ præfuiſſe eccleſiæ.Dionyſio enim Origenis diſcipulo ſucceſſit Theonas,cui Maximus, poſt quem Petrus ille,qui eruditione & ſanctimonia tam pontificiam ſedem,quàm martyrium meruit.

Digitized by Google

ARGVMENTVM.

DEſertorum fidei uarijs generibus uariæ pœnitẽtiæ præſcribuntur. Negauerunt aliqui Chriſtũ, tracti ad iudices, poſt multa tormenta, de quibus Canon pri/mus. Aliqui in carceribus, ſed ſine tormentis, de ijs Ca-non ſecundus. Dein alij ſine tormẽtis & carceribus, qui tamen ad pœnitentiam redierũt, eos recipit Canon ter tius. Alij ſine tormentis & carceribus à fide receſſerunt, ſed ad pœnitentiam non redierunt, illos reijcit Canon quartus. Iterum alij aut ſimulanter adorauerũt, aut ſer-uos ſubornarũt, qui arguũtur Canone quinto, ſexto & ſeptimo. Præterea quidã exciderant à fide, & ſponte re-dierũt in agonẽ, qui laudant' Canone octauo, & ꝑ eis preces fiũt Canone undecimo. Sed reprehendũtur, qui temere periculis ſe ingerunt Canone nono & tredeci-mo. Qui pro ſe pecunias dederunt, nõ puniũtur Cano ne duodecimo. Clericos qui ſemel exciderunt, admini ſteriũ altaris, amplius nõ admittit canon decimus. Ca-non ultimus inter ueros confeſſores numerat, qui uin-cti & ui adacti adorarunt idola, & qui confeſſores ueri ſint indicat.

Digitized by Google

PETRI ARCHIEPISCOPI ET MARTYRIS ALEXANdrini, ex ſermone de pœnitẽtia Canones, de ijs qui tẽpore perſecutionis à fide exciderunt & dein pœnitentiam egerunt.

CANON PRIMVS.

QVVM IAM QVARTVM à perſecutione paſcha agatur, id temporis, ſat ſit ijs, qui ad iudices adducti, cuſtodiæque mancipati, tormẽta curatu difficilia, flagella moleſta, aliaſq; multas graues neceſſitates pertulerũt, & dein per infirmitatẽ carnis deſciuere. Tametſi ab initio ſuſcepti non ſint, ob grauẽ ruinam, quæ eos ne conſummarent, præpedierat, uerũtamen cum diu multumq; repugnando certarint, neq; uolũtate, ſed carnis imbecillitate proditi & deſtituti eò deuenerint, quandoquidem & in corporibus eorum ſtigmata Ieſu monſtrentur, iamq; tertium annum lugeãt poſt reditum, adijciendi adhuc ad pœnitentiam eorũ, quadraginta alij dies, facta admonitione, quod, cũ eos etiã dominus & ſaluator noſter Ieſus Chriſtus, poſt baptiſmum ieiunaſſet, à diabolo tentatus ſit. Per eos, ubi ſe amplius in pœnitentiæ operibus exercuerint, cõtinenterq; ſobrij fuerint, precibus inuigilẽt, meditentur item, quod dominus tentãti ſe, ut adoraret ipſum, dixerit uade poſt me Satana, ſcriptum eſt em̃, Dominum deum tuum adorabis, & illi ſoli ſeruies.

Digitized by Google

AT ĳs, q cũ in uincula fuerint coiecti, in carcere, ceu in obſidione, tribulatiões, & pedores ſuſtinuerũt. & dein abſq; diſcrimine tormentorũ, ob nimiã uiriũ inopiam, redacti ſunt in ſeruitutẽ diaboli, excæcati item & ſaucij. Iis, inquã, ſufficiat annus ad ſuperius tẽpus pœnitentiæ, quãdoquidẽ omnino & ipſi ſeſe obtulerũt, ut ꝓ nomine Chriſti affligerentur. Qui etiam refocillationẽ quã à fratribus in carcere acceperãt, multifariam rependunt, cũ ſe cupiant ab amariſſima diaboli captiuitate liberari, memores ſcilicet dicẽtis, Spiritus dñi ſuper me, cuius gratia unxit me, ad Euangeliũ annunciandũ pauperibus miſit me, ut prædicem captiuis remiſſionẽ & cæcis uiſum, ut dimittam ſaucios in remiſſione, & prædicem annum domini acceptum, & diem retributionis.

CANON TERTIVS.

VErum ĳs qui ſibi cauerũt, ne quid iſtiuſmodi paterẽtur, neq; fructũ aliquẽ fidei præbuerũt, ſed ſpõte ſua, formidineq; & timore inſtigati, ad iniquitatẽ deſciuerũt, & nunc ad pœnitentiã redeunt, illis neceſſariũ eſt, congruam de ſterili ficu parabolã accõmodare, ſicut dñs ait. Ficum quidã in uineto ſuo plãtauerat, & uenit ut fructũ in ea quæreret, nulloq; inuẽto, ait ad uinitorẽ. Ecce tres ãni, iã tũ uenio, & fructũ in hac ficu quæro, nullũq; inuenio. Excide eam, ut quid etiã terrã occupat? at ille reſpondẽs ait, Domine ſine illam etiam hoc anno, donec fodiam iuxta eam, & ſtercora adĳciam, ſi forte fructũ afferat, id ſi minus, in poſterum excides eam.

Illo

Illo, ante oculos propoſito, magis uſui erunt, ſi interuallo tanti temporis, dignũ fructum pœnitẽtiæ attulerint.

CANON QVARTVS.

DEploratis autẽ, & obduratis, pellemq́ Aethiopis quæ non mutatur, & uarias pardi maculas gerentibus, dicet illud de altera ficu, nullus ex te ultra erit fructus in ſeculũ. Propterea ſtatim exareſcit. Adimpletur etiam in ipſis, quod ab Eccleſiaſte dictũ eſt. Peruerſum non poteſt adornari, & defectus non poterit numerari, quando quod eſt peruerſum, niſi prius correctum fuerit, in numero haberi nõ poteſt. Et tandem eueniet eis, quod dictum eſt à propheta Eſaia. Etenim uidebunt, inquit, membra hominum, qui in me præuaricati ſunt. Vermis enim ipſorum non morietur, & ignis ipſorum non reſtinguetur, & erunt in uiſionem omni carni. Et ſicut prædictum ab eo. Iniuſti ſic fluctibus agitabuntur, & quieſcere nequaq́ poterunt. Non eſt gaudium impijs, dixit dominus.

CANON QVINTVS.

SImulatoribus autem, ad modum Dauid, qui ſe ſacro morbo laborare finxit, ut mortem aufugeret, cũ tamen eo malo non teneretur, ut ijs qui nõ clare ſubſcribunt abnegationi, ſed ob animi anguſtiã illudunt, ſicut uerſipelles argutiq́ pueri, in ſtultis ludicris inimicorum inſidias fallere ſolent, quod aut aras prætereunt, aut manu ſcribunt, aut pro ſe gentiles ſubijciunt, tametſi cõfeſ-

ſores nõ

Digitized by Google

ſores nonnulli,ut accepi,p[illegible]erunt,[illegible] cũ iuxta multam ipſorum pietatem cauerint,ne ipſi autores fie rent,tum ignis,tum ſuffitus,qui impuris dæmonibus fi unt.Cum igitur hæc per ignorantiam fecerint,nihilomi nus tamen in pœnitentia reuerſionis ſemeſtre illis tem- pus iniungitur.Sic equidem,immo multomagis, utiles erunt,meditantes ſecum illud propheticum dictum, & dicẽtes:Puer natus eſt nobis filius,& datus nobis, cuius principatus ſuper humerũ eius & uocabitur magni con ſilij nuncius.Sicut ſcitis in ſexto menſe conceptum & al terum puerum,qui prænunciauit ante faciem ingreſſus ipſius,pœnitentiam in remiſſionem peccatorum. Iſq; conceptus eſt ad prædicandam pœnitẽtiam. Audimus enim utrũq; principio prædicantem,non ſolum de pœ- nitentia,ſed de regno cœlorum,quod, uti didicimus,in tra nos eſt,eo quod prope nos ſit uerbum,quod credi- mus,in ore ipſorum,& corde ipſorum.De quo & illi ad moniti diſcent,cõfiteri in ore ſuo,quod dominus Ieſus, & credent in corde ſuo, quod deus ipſum excitauit ex mortuis,utpote qui audiant,quod corde creditur ad iu ſtitiam,ore autem confeſſio fit ad ſalutem.

CANON SEXTVS

QVi autem ſeruos Chriſtianos in locum ſuũ ſub- ornarunt.Serui quidem,tãq; ſubiecti,& quodã- modo à dominis cuſtodia uincti ꝑpter minas & timo- rem illorum in hoc mali abacti ad annum pœniten-

tiæ facta demõſtrent, ut addiſcant, deinceps ſerui Chriſti facere uoluntatem dei, & timere eum, præſertim cũ audiant, quod unuſquiſq;, ſiquid benefecerit, illud feret à domino, ſiue ſeruus, ſiue liber.

CANON SEPTIMVS.

QVod ſi liberi, tribus annis probentur pœnitentia, & tãq; ſimulationis rei, & tanq; impellentes conſeruos facere ſacra. Quandoquidẽ audire apoſtolũ neglexerint, qui uult, ut omiſſis minis, domini & conſerui eadem faciant. Scientes ait, quod & ueſtri ipſorum dominus eſt in cœlis, neq; pſonarũ reſpectus aliquis apud eum eſt. Si autem unum dominũ habemus apud quẽ non eſt reſpectus perſonarum, quoniam in omni & in omnibus eſt Chriſtus, tam in barbaris q̃ ſcythis, tam ſeruis q̃ liberis, conſyderare debent quod eis prohibitum ſit. Qui uoluerunt animas ſuas ſeruare, ſeruos ad idololatriam traxerunt, quos effugiſſe etiam ipſos licuiſſet, ſi iuſtitiam & æquitatem illis fuiſſent impartiti.

CANON OCTAVVS.

QVi uero traditi exciderũt, deinde autem ſua ſponte redeunt in diſcrimen, cõfitentes ſe eſſe Chriſtianos, coniectiq; ſunt in cuſtodiam poſt tormenta, rationabile eſt in exultatione cordis, eorum exemplo roborari, & cõmunicare in omnibus, tã precibus & ſuſceptione corporis & ſanguinis Chriſti, quàm adhortatione uerbi, ut conſtantius depugnãtes, fiant & ipſi digni præmio ſu

mio ſupernæ uocationis. Etenim ſepties, ait ſcriptura, ca
dit iuſtus & reſurgit. Quod ſi omnes qui exciderunt fe-
ciſſent, perfectiſſimam, eq́ꝫ corde manantem oſtendiſ-
ſent pœnitentiam.

CANON NONVS.

ET qui tanquam ex ſomno, in diſcrimen à ſe ipſis
proſiliunt, ad hoc enitētes ſummo ſtudio, ut rapiā-
tur, ſibiȷ́pſis tentationem accerſunt, nempe pugnas cū
mari & fluctuū crebra inundatione, immo & fratribus
accenſos peccãtium carbones admouent. Et ipſis cõmu
nicãdum, uidelicet quod in nomine Chriſti hoc aggreſ
ſi fuerint, etiam ſi minus attenderint uerbis illius, qui
docet, Orate ne intretis in tentationem. Et rurſum in
precibus, ut dicamus patri. Et ne nos inducas in tenta-
tionem, ſed libera nos à malo. Fortaſſis autem ignorãt
etiam patremfamilias præceptorem noſtrum ſepenu-
mero ſeceſſiſſe, ab ijs qui inſidias parabãt, fuiſſeq́ꝫ olim
tempus, cum non libere ambularet per eos. Et quando
tempus paſſionis eius appropinquauit, nõ ſeipſum tra
didit, ſed expectauit, donec uenirent contra eum cū gla
dijs & lignis. Dicit igitur ad eos. Tanquam ad la-
tronem, exiſtis cum gladijs & lignis, ut comprehen-
datis me. Qui & tradiderunt ipſum, ut ſcriptum eſt, Pi-
lato. Ad ſimilitudinem ergo ipſius, qui prætergreſſa
illius regula paſſi fuerint, recordentur diuinarum ipſius

Digitized by Google

ſcripturarũ, per quas nos cõfirmans in tribulationibus dicit. Attendite uobiſipſis. Tradent enim uos in concilia. & in ſynagogis ſuis flagellabunt uos. Tradent, inquit, ſed non, uos ipſi tradite. Et ad duces & reges ducemini, propter nomen meum, ſed non uos ipſos ducite. Inſuper in perſecutionibus, propter nomen ſuum, profugere nos uult de loco ad locum. Quemadmodum itetum audimus eum dicentem. Et quando perſequentur uos, de una ciuitate fugite in aliam, non uult nos transfugere ad ſatellites & lancearios diaboli, ne autores illis fiamus plurium homicidiorum, quaſi cogentes eos, ut amplius exaſperentur, & perpetrent mortifera facinora, ſed uult ut expectemus & noſtrã ipſorum agamus curã, uigilemus item & oremus, ne ingrediamur tẽtationem. Sic Stephanus primus ad ueſtigia eius martyriũ in Hieroſolymis ſuſcepit, & raptus eſt à legis deſertoribus, & ductus in concilium. Cum uero lapidibus peteretur, glorificareturq́ in nomine Chriſti, obſecrabat & dicebat, domine ne ſtatuas illis hoc peccatum. Sic Iacobus ſecundus, captus ab Herode, gladio capite plexus eſt. Sic præpoſitus apoſtolis Petrus, ſæpe captus & cuſtodiæ traditus, & dehoneſtatus. Poſtremum Rhomæ crucifixus eſt. Similiter & clariſſimus Paulus, cum ſæpe traditus, & uſq; ad mortẽ periclitatus ſit, multumq; pugnarit, gloriatusq́; fuerit in crebris perſecutiõibus & tribulationibus, in eadem urbe, & ipſe capite truncatus

eſt. Qui

Digitized by Google

eſt. Qui & laudum ſuarũ catalogum ijs finijt, quod in Damaſco ſportula per murum dimiſſus ſit nocte, effugeritq́ꝫ manus quærentis eum apprehendere. Inſtitutũ enim erat eis cum primis euangelizare & docere uerbũ dei, interimq́ꝫ confirmabãt fratres, ut in fide perſiſterẽt. Dicebant, & hoc, quod per multas tribulationes oporteat nos ingredi in regnũ dei. Quærebant equidem nõ quod ſibiipſis conducibile eſſet, ſed quod multis, ut ſalui fierent. Multáq́ꝫ eſſent quæ facerent ad hæc, niſi ut Apoſtolus ait, narrantibus nobis tempus defecturum eſſet.

CANON DECIMVS.

VNde ne clericos quidem ſe obijcientes, & deſertores, denuóq́ꝫ ad pugnam redeuntes, rationi conſentaneum eſt in miniſterio perſeuerare, quod deſertores ouilis dominici ſeipſos ſugillarũt, quod nemo apoſtolorũ fecit. Etenĩ qui multas tribulationes exhauſit, copioſamq́ꝫ certaminũ palmã oſtentauit beatus Paulus, quiq́ꝫ pſpectũ habuit, quod melius eſſet diſſolui & eſſe cũ Chriſto, infert & dicit. Sed manere in carne magis neceſſariũ propter uos. Conſyderans enim, non quod ſibi utile eſſet, ſed quod multis, ut ſaluarentur. Et magis neceſſarium putabat, adeſſe fratribus & illorum agere curam, quam ſuam ipſius quietem. Qui & docẽtem in doctrina, fidelium exemplar eſſe uult. Qui in carcere cũ adhuc ſub iudice eſſent, deſciuerunt, & denuo pugnarunt,

ſunt,omnino ſunt inſenſati.Quomodo id officij repe-
tunt,quod deſeruerunt dum adhuc fratribus utiles eſſe
potuiſſent. Quatenus irreprehenſibiles, uenia digni
erant de abſurdo ſuo facinore. Verum enimuero po-
ſteaquam exciderunt, & tanquam ambitioſe agentes,
ſeipſos affecerunt ignominia, ſacris amplius inſeruire
nequeunt.Ideo magis dent operam & curent in mode-
ſtia,quomodo uanæ gloriæ uacui,uitam perficiant.Suf
ficiat autem illis communio,facta diligentia & admini-
ſtratione in utroq;,uidelicet in precibus & diuinis mu-
neribus,tum,ne contriſtati, diſſolutionem huius uitæ
ui arripiant, tum ne nõnulli qui exciderant,prætextum
obter dant,quod propter formam duræ caſtigationis,
animum abiecerint, qui ſe ſupra omnes confuſione &
opprobrio notabunt. Sicut ille qui poſuit fundamen-
tum,& non potuit conſumare.Incipient em̃ ait omnes,
qui prætergrediuntur illudere ipſi,ille homo fundamen
tum poſuit & non potuit perficere.

CANON VNDECIMVS.

QVi primum,in ardore perſecutionis à fide reſilie
runt,ſtantes dein apud tribunal, & uidentes ſan
ctos martyres ad præmium ſupernæ uocationis feſtina
re,honeſta æmulatione alacres addiderũt ſe illis,liberta
teq; multa ſunt uſi,præſertim quod aſpicerent eos qui
ſubuerterentur & exciderent,ꝑpter quos ſubferuefacti
intra ſe,& uoce undiq; adhortati,ad profligendum ela

tum

Digitized by Google

tum & aduerſarium, in hoc incubuerunt, ne ille ſibi pru dens uideatur, in ijs, quos uerſutia ſua uiſus eſt in peius mutaſſe, tametſi neſciat, quod uincitur, ab ijs qui fortiter perferunt, ſpiculorum & flagellorum tormenta, tum aciem gladij, tum ambuſtiones ignis, item & in aquas demerſiones, neſciatq; orationes & deprecationes fieri, pro ijs qui à fide exciderunt, ſiue qui in cuſtodia afflicti, & ob famem & ſitim à fide deſciſcũt, ſiue qui extra carcerem in tribunali ſpiculis & flagellis torquentur, & dein per infirmitatem carnis deteriores redduntur. Dignum eſt conniuere, condolere, & compati, plorantibus & gementibus, ſuper ijs, qui in certamine defecerũt, ob nimiam inſidioſi diaboli atrocitatem, aut ſuper parenti bus, aut filijs, aut fratribus, ſed & illos in re nulla nocere. Scimus etenim aliena fide aliquos diuinæ bonitatis factos participes, nempe in remiſſione peccatorũ, in ſanitate corporis, & in reſurrectione mortuorum. Memores itaq; multorum laborũ & ærumnarum, quas ante in nomine Chriſti ſuſtinuerũt, certe & quod pœnitudine ducũtur & deflent, quæ eis acciderũt, traduntq; ſe in perſeueranti mortificatione corporis, etiamque hoc in uita ſua teſtati ſunt, oramus & obſecramus, pro eorum propitiatione, cum alijs quæ ad hoc decẽt, per eum qui factus eſt nobis aduocatus apud patrem, qui propitiatˀ peccatis noſtris. Et ſi quid, inquit, peccauit, aduocatum habemus apud patrem, Ieſum Chriſtum iuſtum

& ipſe

& ipſe eſt propitiatio pro peccatis noſtris

CANON DVODECIMVS.

IIs, qui pecuniam dederunt, ne modis omnibus affli-ctioni expoſiti eſſent, nihil culpæ imputari poteſt. Damnum enim & iacturam opum ſuſtinuerũt, ne animam ſuam aut damno afficerent, aut perderent. Quod alij propter turpe lucrum non fecere, tametſi dominus dixerit. Quid lucri habebit homo, ſi totum mũdum lucretur, animam autem ſuam aut damno afficiat aut perdat. Et non poteſtis deo ſeruire & mammonæ. Viſi eñ ſunt illis, quod deo ſeruiant, pecuniamq; cõtempſerint & faſtidierint, Impleueruntq́; interim quod ſcribitur redemptio animæ uiri, diuitiæ ꝓpriæ. Cũ & in actis apoſtolorum legamus, raptos pro Paulo & Sila, in Theſſaonica ad magiſtratus urbis, & abſolutos, ubi accuſati fuerant in multis propter nomen, & concitaſſe turbam & magiſtratus. Accepta autem ſatisfactione à Iaſone, & à cæteris abſoluerunt ipſos, Fratres autem ſtatim per noctem dimiſerũt Paulum & Silam in Berrœam.

CANON TREDECIMVS.

VNde ne illis quidem, qui relictis omnibus ob animæ ſuæ ſalutem ſeceſſerunt, imputandum, perinde ac propter eos alij detineantur. Etenim & in Epheſo pro Paulo iterum Gaius & Ariſtarchus correpti in ſpectaculum comites Pauli, & uolentem intrare ad populum, cum propter ipſum, qui perſuaſerat, & adduxerat turbam

turbam multam ad cultum dei ſeditio fuerat excitatã, non permiſerunt ipſum diſcipuli,ut legitur. Præterea & quidam principum Aſianorum, cum eſſent amici illi, miſerunt ad ipſum & rogauerunt,ne ſpectaculo ſe committeret.Si autẽ inepti quidam nugatores obſtrepunt, ſynceriter attendentibus ei, qui dicit.Saluans ſalua tui ipſius animã,ne reſpexeris retro. Memores ſint & præcipui apoſtolorũ Petri,qui in uincula coniectus, & traditus quatuor quaternionibus militũ,qui ipſum cuſtodirent,cum in nocte effugiſſet,& liberatus eſſet de manu ſanguinarij Herodis, & omni expectatione populi Iudæorũ,iuxta mandatũ angeli dñi. Facto eñ die ait ſcriptura,erat turbulẽtia nõ parua inter milites, quidnã factus eſſet Petrus. Herodes autem cum inquiſiuiſſet eum,& nõ inueniſſet,inquiſitione facta de cuſtodibus, iuſſit eos ad ſupplicium duci, propter quos nihil cauſæ improperatur Petro. licebat enim eis fugam capeſſere. Quemadmodum & omnibus pueris in Bethlehem, & cunctis finibus eius, ſi cognouiſſent parentes eorum, quod futurum erat.Qui interempti ſunt à ſanguinario Herode,eo quod unum puellum quæreret perdendũ, qui & ſecundũ mandatum angeli domini effugijt, iam tum incipiens ſtatim prædari, & acriter diripere, iuxta appellationem nominis,ut ſcriptum eſt. Voca nomen « eius, ſtatim prædare.cito diripe, eo quod priuſq̃ ſciat « puer uocare patrem uel matrem,accipiet robur Dama- «

C ſci,

ſci & ſpolia Samariæ coram rege Aſſyriorum. Magi igitur quaſi in prædam dati, & direpti, ſubmiſſi & honorifice adorarūt puellum, aperiētesq́ theſauros ſuos, obtulerūt illi cōuenietiſſima & decētiſſima donaria, aurū thus & myrrham tanq̃ regi & deo & homini. Vnde nec reuerti ad Herodem regem uoluerūt, adiuti prouidentia. Oraculo enim per ſomnum accepto, inquit, ne reflecterent ad Herodem, per aliam uiam redierunt in regionem ſuam. Quo uiſo, cruentus Herodes, quod illuſus eſſet à magis excanduit ualde, miſſiſque militibus, interemit omnes puellos in Bethlehem, & cunctis finibus eius à bimatu & infra, iuxta tempus, quod ſciſcitatus erat à Magis. Cum quibus & altero puello, qui ante illum genitus erat, quæſito ad mortem & non inuento, patrem eius Zachariam occidit, inter templum & altare, cum effugiſſet puer cū matre Eliſabeth. In quo nihil quod reprehenſione dignum erat, inuentum.

CANON DECIMVS QVARTVS.

CAeterum ſi qui uim multam patiantur, lupatumque & uincula in os accipiant, fortiterq́ perſiſtāt affectu fidei, & uinctis manibus adducantur inuoluntarij ad prophanum ſacrificium, ſicut ſcripſerunt mihi è uinculis beatiſſimi martyres ex ijs, q in Lybia, & alij cōminiſtri huiuſcemodi, maxime cum & reliqui fratres de illis

illis teſtentur, Tales, inquam, poſſunt eſſem in miniſte
rio, ad lecti inter confeſſores. Nam & ipſi mortificati
uarijs tormentis, nequiuerunt, aut loqui, aut ſonare, aut
mouere, quo reſiſterent ijs qui fruſtra ui adegerant. Nõ
enim participes fuerunt abominationis eorum, ſicut à
comminiſtris iterum accepi. Cooptabitur autem inter
confeſſores, quiſquis iuxta Timotheum admini-
ſtrauerit, obediens ei, qui dicit ſectare iuſti-
tiam, pietatem, fidem, charitatem, pa-
tientiam, manſuetudinem. Certa
bonum certamen fidei, appre
hende æternã uitã, in quã
uocatus es, & cõfeſſus
es bonam cõfeſſio-
nem coràm
multis te
ſtibus.

DE POENITENTIA, PETRI MAR-
TYRIS CANONVM, FINIS.

Digitized by Google

VITA GREGORII.

GREGORIVS ille, cui ante Theodoro nomen, quinquennio Origenis auditor fuit, epiſcopus Neocæſareæ Pōti, miraculis & ſignis plurimis admirabilis, ſcripſit paraphraſin in eccleſiaſten, & epiſtolas quaſdam. Hieronymus in libro de illuſtribus ſcriptoribus.

ARGVMENTVM.

GOTTHIS & Boradis Pontum deuaſtantibus, ut in bellis fieri aſſolet, captiui cibis interdictis uеſcebantur, mulieribus uis fiebat. Auari alienis opibus inhiabant, exulum bona & prædia occupantes. Inuenta alij aut ſeruabant, aut reddituri mercedem inuentionis exigebāt. De quibus à ſacerdote quodam conſultus, ſanctus ille Gregorius, hac epiſtola reſpondit.

Digitized by Google

EPISTOLA CANONICA SANCTI GREGORII ARCHIEPISCOpi Neocæſarienſis, miraculis clari, de ijs, qui in captiuitate idolis ſacrata comederunt, & alia quædam commiſerunt.

CANON PRIMVS.

HAud graue piaculum eſt, papa ſacratiſſime, ſi captiui edulia ſibi à dominis appoſita, com ederint, præſertim cum unus omnium ſermo ſit, barbaros, qui in has noſtras oras incurſionem fecerunt, idolis non feciſſe ſacra. Enimuero Apoſtolus ait. Edulia uentri, uenter edulijs, & hunc & illa deus abolebit. Quin & ſaluator noſter omnes cibos purificat. Nõ enim quod ingreditur, hominem reddit immundũ, ſed quod egreditur. Et de mulieribus captiuis, quæ barbarorũ atrocitate uitiatæ ſunt, reſpondemus. Si uita alicuius, quæ ambulat, ut ſcriptũ eſt, poſt oculos fornicantes tanq̃ de inueterato fornicandi habitu ſuſpecta, fuerit condemnata antea, id ipſum de ea per captiuitatis tempus, cenſendum, neq; temere illi in precibus communicandum. Sin ante egregia uixerit cõtinentia, mundamq; & nulla ſuſpicionis labe infectam præ ſe tulerit uitam, nunc uero uiolentiæ & neceſſitatis

Digitized by Google

iniuria lapſa eſt, exemplum habemus in puella Deuteronomij, cui nullũ imputat͛ peccatum mortis, neq; aliqd cõtinget, ſi cũ ea, in agro inuenta, uimq; paſſa uir cõcubuerit. Equidem perinde ac ſi quis aduerſus proximũ ſuum inſurgat, illiusq; occidat animã, talis & huius eſt cauſa. Clamauit puella, nec erat, qui adiumento illi eſſet.

CANON SECVNDVS.

De immodica habendi cupidine.

HAec quidem eiuſcemodi ſunt, auaritia autem periculoſa eſt, nec facile una epiſtola citari poſſunt diuinæ literæ, quibus, non modo rapina, ſed omnis auaritia, alienorumq; per turpe lucrum contactus fugienda, & abhorrenda denunciantur. Et omnis qui eius farinæ eſt, ab eccleſia dei abdicatur. Iam quod tẽpeſtate huius incurſionis, ſub tanto ululatu, tantisq; lamẽtationibus audent aliqui exiſtimare, tempus, quod cæteris affert pnicιem, ſibi lucro cedere, hominum planè eſt impiorũ, oſorumq; dei, etiam ſi non extreme peſſimorũ. Vnde uiſum eſt, eos omnes abdicandos, ne ira dei, ſuper totũ templum ueniat, primũq; ſuper antiſtites, qui tales nõ inquirũt. Nam timeo ſicut ſcriptura ait, ne impius ſecũ perdat iuſtum. Fornicatio enim ait, & auaritia propter quæ uenit ira dei ſuper filios inobedientiæ. Ne ſitis ergo illorum comparticipes. Eratis enim aliquando tenebræ, nũc autem lux in domino, ſicut filij lucis ambulate.

Nam

Digitized by Google

Nam fructus lucis in omni bonitate,& iuſtitia & ueritate, probantes quid ſit ualde gratum deo, & non cōmunicantes infructuoſis tenebrarum operibus,immo & reprehēdite. Quæ enim clanculo ab illis fiunt, fœdum eſt & dicere. Omnia autem quæ arguuntur,per lucem clareſcunt. Talia quidem Apoſtolus. Porrò ſi pœnam luant,qui auaritiam tempore pacis exercuerunt,ipſoq́ꝫ tēpore iræ rurſum ad auaritiam euerſi,ex ſanguine pernicieq́ꝫ afflictorum, aut captiuorum,aut occiſorum lucrū faciunt,quid aliud expectandum,quàm quod ſua auaritia iram & ſibi & omni populo irritando coaceruēt?

CANON TERTIVS.

AN non Achor filius Zara,in anathemate, peccato peccauit,& ſuper omnem congregationē Iſraël facta eſt ira? Et unus ille ſolus peccauit, Num ſolus mortuus eſt in peccato ſuo? Nos autē omne lucrum , quod non eſt noſtrum , ſed alienum,hoc tempore anathema exiſtimare oportet. Et Achar,& ij qui nunc, ex direptione accipiūt . Ille autem ex ijs quæ hoſtium,ij uero ex ijs quæ fratrum ſunt,peſtilens lucrum faciunt.

CANON QVARTVS.

NEmo ſeipſum,tāq́ꝫ inuenerit aliqd,decipiat. Neq́ꝫ enī ex repertis lucrari quiddam licere teſtat̃. illud Deutero-

Deuteronomij. Si uideris uitulum fratris tui, aut ouem errantem in uia, ne deſpicias ea, ſed fideliter reducas ea fratri tuo. Quod ſi nō appropinquat frater tuus ad te, neq; noueris ipſum, coges ea in domo tua, erūtq; apud te, donec frater tuus ea requirat. ſic facies de aſino, & ueſte, ſicq; facies de omni quod amiſerit frater tuus. Hæc Deuteronomium. In Exodo autem, non ſolum accurate reduci in domum domini ſui iubentur, quæ ſunt fratris, ſed & quæ inimici. Cæterum, ſi tempore pacis à torpeſcente, delitijs, uocante, & ſua negligente, ſiue fratre, ſiue, inimico, lucrū facere nō licet, quanto magis à periclitante & inimicos fugiente, ſuáq; propter neceſſitatē relinquente?

CANON QVINTVS.

AT alij, pro ſuis quæ amiſere, res *alienas inuentas* detinentes, ſeipſos decipiunt, ut cum à Boradis & Gotthis ꝓhibeant, ab hoſtib⁹ aliquid rapere, ſuos, hoſtes facti, inuadunt. Quāobrem Euphroſynum, fratrē, pariſq; ſenectutis, ad uos miſimus, ut ſecūdū formā hic apud nos obſeruatā, & quorū accuſationes admittēdæ, & qui à precibus excludēdi ſint, iſthic ſimiliter diſponat

CANON SEXTVS.

ANnunciatū eſt & nobis incredibile quiddā, quod in regione ueſtra factum ſit, planè ab omnino impijs & infidelibus, nomen etiam ipſum domini ignorātibus, qui in tantam inhumanitatē & crudelitatē deuenerunt

rũt,ut captiuos, qui iã effugerãt, ui detinuerint. Mittite aliquos in regionẽ,ne q talia ꝑpetrauerũt, fulmine tangãtur. CANON SEPTIMVS.

QVi in captiuitate diutina,iã inter barbaros cõuẽrant,facti & ipſi barbari, adeo, ut obliti ſe quoq; Ponticos & Chriſtianos, cognatos uel fune, uel ligno trucident,ignorataſq; barbaris, uias & domos indicẽt, auditorio etiã excludant, donec ſanctis,anteq; eos ſancto ſpũ cõuenientibus,cõmuniter qd de ipſis,decernat.

CANON OCTAVVS.

ALienas domos ſub hac barbarorũ incurſione ingredi auſi,ſi accuſati,cõuictiq; fuerint,ne uel auditorio digni cenſeant,Sin ſe expurgauerint,ablatáq; reſtituerint,in ordine ſupplicũ pœnitentiũ ſtatuantur.

CANON NONVS.

QVi in campo,aut in ſuis etiã ædib9,à barbaris qppiam relictũ inuenerint,ſi accuſati conuincant ſimiliter cũ ſupplicibus pœnitẽtibuſq; numerandi ſunt. Qđ ſi ſe excuſarint reſtitutis inuentis, ad preces quoq; ut admittantur digni cenſeantur.

CANON DECIMVS.

MAndatum hoc impleturi, abſq; omni turpi lucro impleant. Neq; indicij,neq; conſeruationis,neq; inuentionis,uel quocũq; alio noĩe mercedulã repetant.

CANON VNDECIMVS.

De quinq; pœnitentium locis.

Πρόκλαυσις,extra portas oratorij eſt, ibi peccatorem

ſtantem, à fidelibus qui ingrediunt flagitare, oportet, ut ꝑ ſe orent Ἀκρόασις intra portā eſt, in loco quē νάρθηκα uocāt, ibi ſtat peccator poſt catechumenos, & inde egreditur. Ait enim, ubi audierit ſcripturas & doctrinas, eijciatur, nec dignus habeatur, qui precibus interſit ὑπόπτωσις intra portam tēpli ut ſtans cum catechumenis egrediatur, σύστασις, ut ſimul ſtet cum fidelibus, & non exeat cum catechumenis μέθεξις ad ſanctificationes pertinet.

GENNADII PATRIARCHAE ET SYNODI CONSTANTINOPOLITANAE epiſtola, in totum orbem miſſa ad oēs Metropolitanos, & papā Rhomanū.

PIENTISSIMO comminiſtro ibidem, Gennadius, ſanctáq; Synodus in terrarum gubernatrice Conſtantinopoli noua Rhoma, conſtituta. Dominus noſter & deus & ſaluator Ieſus, cum ſanctis diſcipulis ſuis, q̄s per uniuerſum orbē, hominū doctores miſit, euangelij prædicationē crediˈdiſſet, præcepit manifeſte, ut munus, qđ abs ſe gratis accepiſſent, illud ipſi cæteris quoq; mortalibus gratis largirentur, proq; illo neq; æs, neq; argentum, neq; aurū, neq; ullas alias facultates terrenas aut materiales poſſiderēt, Cœleſtibus eñi & ſpūalibus gratijs, terrena & caduca cōmutabilia nō ſunt. Id mādati, non illis modo, ſed & nobis præcepit per illos, in quorū nos gradū & locū ſubſtitue

re dignatus eſt. Itaq; queadmodũ illi tũ, ita & nos nũc
diligẽter cuſtodire & tenere oportet. Hic ſophiſmatis &
argutijs ne utamur in tam apertis, talũ piculoſum hinc
inde iactando. Gratis, inquit, accepiſtis, gratis date, non
poſſidere æs, neq; argentũ, neq; aurũ in zonis ueſtris.
Simplex & manifeſtus mandati huius ſermo eſt. Nihil
hic ambiguũ, nihil hic ſupra captũ noſtrũ, nulla hic opꝰ
ſophiſtica enarratione. A me, inquit, accepiſtis ſacerdo-
tij dignitatẽ, ꝓ qua ſi uel paruũ uel magnũ quid depen
diſtis, ſi hæc uendita eſt à me, uenundate & uos eã alijs.
Quod ſi gratis accepiſtis, date & uos gratis. Quid hoc
mãdato manifeſtius? qd obſeruãtibꝰ magis utile? Pro-
fecto uæ. ſuſpicantibus donũ dei pecunijs uel poſſideri
uel dari. Equidẽ tales, iuxta ſentẽtiã ſancti Petri, amaru
lẽti felle, & obærati iniuſtitiæ, à ſua ipſorũ cõprehẽdunt
auaritia. Vnde ſanctorũ & beatorũ patrum, in ſancto,
magno, œcomenicóq; Chalcedonẽſi cõcilio cõgregato-
rũ, de eadẽ re, dñicæ huic legi canon cõcinit, qui in hunc
modũ clare ꝓnũciatus eſt. Si quis epiſcopus, ꝑ pecuniã
ordinauerit, uenaléq; fecerit inuendibilẽ gratiã, ordina-
ritq; per pecuniã, epiſcopũ, uel preſbyterũ, uel diaconũ,
uel aliũ quẽpiã clero adnũeratorũ, uel etiã pecunia pro
mouerit diſpenſatorẽ, uel defenſorẽ, uel ædituũ, uel quẽ
cunq; alium ex clero, turpi lucro captus, & id feciſſe con
uictus fuerit, de gradu ſuo periclitetur, & qui ordina-
tur, ex tali ordinatione uel promotione nundinatoria,

Digitized by Google

nihil aſſequatur, ſed alienus ſit à dignitate,& admini-ſtratione quam pecunia nactus eſt. At qui tam illicito-rum & turpium lucrorum conciliator fuerit, ſi clericus, ſuo excidat gradu, ſin laicus, aut monachus anathema-te mulctet. Pulcherrima, ualdeq; religioſa canonis hu-ius à tã ſanctis patribus lati, ſunt mandata, quæ omneis inſultus Satanæ, & omnes conatus diaboli quos ad-uerſus donum ſpirituale intentat, repellere & excinde-re poſſent. Nullo enim pacto, ordinationis promotio-nem fieri uult per pecunias, quas neq; ab initiante, neq; ab initiato accipere licet, ſed neq; ante tẽpus ordinatio-nis, neq; per tempus ordinationis pro ordinatione, da-ri pecunias concedit. Omnino enim in hac cauſa, mune-rum acceptione interdixit. Quamuis autem manifeſte prohibita hæc, deprehenſi tamen ſunt nonnulli, qui cũ Galatis ob turpe lucrum, & auaritiam, ſalutaria hæc & optima mandata paruifaciant & tranſgrediantur. Quo-circa nobis & ſanctæ huic ſynodo, in hac terrarũ guber-natrice noua Rhoma cõſtitutæ, operæpreciũ eſt uiſum, ea iterũ innouare, ut ſine omĩ ſuſpiciõe, ſine omĩ excuſa-tione, ſine omni fraude excindat, impia & abominãda cõſuetudo, quæ neſcio quo pacto in ſanctiſſimas irru-perit eccleſias. Vt præconio ordinãdorũ à pontificibus, uere citráq; nundinatum habito, ſupernæ ſpiritus ſan-cti afflet gratia. Et haud ſcio, an promotione facta, per pecunias, & non per manus pure initiantes, ordinãdo,

contra

contra huius mandati tenorem concedatur,& non magis contrahatur ſpiritus ſancti gratia. Scias ergo, modis omnibus pientiſſime papa, omnem epiſcopum, uel preſbyterum, uel alium quemuis, de quo Canon, etiam laicum, tali crimini obnoxium, communi pōtificum decreto & calculo damnatum, quomodo & præfatus Canon diffiniuit, Scire etenim oportet, gratiam eſſe gratiam, neque apud eam intercedere argentum. Sit igitur & eſt abdicatus, & omni ſacerdotali dignitate & miniſterio alienus, & maledictioni anathematis ſubditus, quiſquis hanc gratiam, uel per pecuniam poſſideri exiſtimat, uel præſtare pecunijs, pollicetur, ſiue clericus, ſiue laicus, arguaturúe, aut non arguatur, hoc facere. Non enim fieri poteſt, ut quæ coire non poſſunt, committantur, aut deo conſonet cum Satana, aut huic ſeruientes, ſeruire & deo. Eſt etenim & hæc dominica, citráque omnem controuerſiam ſententia, non poteſtis deo ſeruire & mammona. Iiſce nos & confiſi, & pro uirili obedientes, autoritate eius, à quo hæc dicta ſunt, contra legis huius præuaricatores, hanccine ſtatuimus ſententiam. Curet autem & ſanctitas tua, uniuerſas tuas cuſtodias, tibiq; ſubiectos epiſcopos, nec non & alios omnes exemplaribus, de ea certiores reddi, ut in uno ſpiritu, animáque una, omnes ſimul Chriſtiani idem profitentes, contra hoſtem communem ualeamus, adiutore

REVERENDO DOMINO THELAMONIO EPISCOPO TRIPOLITANO, SVFFRAGANEOQVE BASILEIENSI.

IN cõuiuio nupero pientiſſime pater, cum lautiora quædam & planè cœleſtia fercula περὶ μετανοίας proferres, incitaſti me, ut & Græciam conſulerem quid nam & ipſa de ijs quæ tã uaria, ne dicam tenuibus nixa ſtirpibus apud noſtros feruntur, olim ſenſerit. Et ecce Nicephori quem Chartophylacem uocãt epiſtola ad Theodoſium monachum Corinthiũ περὶ τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν in manus uenit. Eã hodie uerſam, tuæ præſtantiæ ἀντὶ ἑσάστεως, cũ aliæ nobis Attagen phaſideſq; nõ ſint, tãẽ pegrinas ultramarinaſq; alites, quas auere tũ uidebare, mitto. Quæ & ſi ad palatum, gulamq; multorum nõ ſunt futuræ, commendabunt tamen meum in te ſtudium. At tuũ fuerit, eas aut cum Onocrotalis & Pygargis communes ducere, aut cũ ſacrificalibus turturibus benedicere. Vale.

Ex

EX EPISTOLA NICEPHORI CHARTOPHYLACIS AD Theodoſium Monachum, de ligandi ſoluendiq́ꝫ poteſtate.

LIGANDI ſoluendiq́ꝫ prouincia, pontificibus ipſis, à clementiſſimo deo noſtro demandata eſt. Siquidem ad Petrum ait. Quæcũqꝫ ligaueris, ligata, & quæcunqꝫ ſolueris, ſoluta erunt. Vnde olim omnes oportebat ad ipſos pontifices accedere, ſuáqꝫ illis occulta prodere, & ſic uel reconciliationem uel repudium ferre. Ignoro autem, qui factum ſit, cur hæc minus obſeruentur, quamuis exiſtimem, pontifices, negotij tædio, frequentiq́ꝫ multitudinis turbulẽtia defatigatos, id operæ ad Monachos trãſmiſiſſe, ad eos ſcilicet qui uere probati ſint, alijſque ualeant eſſe utiles. Nihil enim tale inexpertis & indoctis permiſerunt. Equidem in aduerſa corporis ualetudine, illum inquirimus, dicimuſque medicum, qui tam reipſa, quam uerbis male habẽtem curare queat. Itaqꝫ non reſpicimus in hunc uel illum, qui præter medici nomen nihil habeat medici, ſed in eum qui ſicut expedit, medicum præſtare poterit. Porrò ſi quis expertus ſit & frugi, & cum hoc ſacerdotio fungatur,

ad illum

ad illum in primis accedendum,nam poterit indigo ꝓ
deſſe,accedentem ſe diligentius curare reconciliare item
& corrigere.Puto autem nullum qui pie & caute, huius
moleſti temporis uitam agat , ex hoc ordine exauto-
randum.Cæterum qui talem accedit,omnino ipſum di
rigat & inſtruat,ut recte dirigatur . Et is quāto diuino-
rum ſacrorumq; canonum peritior fuerit, hoc amplius
inſtruet.Contra qui Canonum uigorē,& ſuam cuiuſq;
delicti mulctam ignorarit,is nulli ulla in re unq; uſui eſ-
ſe poterit . Præterea qui fratrem, in ſe , uno eodemque
die ſepties peccantem,uenia condonandum, ſuſcipien-
dumque diiudicarit,is lapſos,quamuis & ſæpe & mul-
tum deliquerint,quo pacto repellet & abiiciet? imò ſpi
ritualibus increpationibus admonebit, utiliter cōſulet,
uitam futuram,& æterna ſupplicia in memoriam redu-
cet,unum cauebit ne indulgentius & citra omnem ob-
iurgationem abſoluat,fiatq; alienorum criminum par- *
ticeps.Iam,ſi qui peccauerāt, lachrymis liqueſcant,ac cō
tinenter malorum ſuorum abalienationem mediten-
tur,licet in eadem reincidant ; ſuſcipiendos tamen eos
duxeris,congruumq; deputaueris locum . Penes te em̄
facultas eſt, & ut noſti , menſuram caſtigationis adhi-
beas.Eos autem qui hinc emigrant,in quocunque fue-
rint peccato detenti , ne ligaueris , ſed diuinorum puro
rūq; ſacramētorū facito participes.Qui citra pactū pol-
luti,gratias agant deo noſtro,quod de faucibus diaboli

liberati

Digitized by Google

liberati ſunt. Parum in horum caſtigationem præſcribere operæpreciũ. Non em̃ noſtrũ eſt definire, ſed uoluntatis eorum qui mandatis parent. Tempus quoque & ſi longum ſit, nõ tamen amplius eſt, quam correctio requirat, forte nihil omnino cõmodi correcto afferet. Vidimus aũt & breui tempore, multos, multa abſterſiſſe, ac emendaſſe. Alioquin & ſi menſura temporis cui iniũgatur, is tamẽ tandẽ declarabit, an digne admiſſus uel repudiatus fuerit, qui mandatis obtẽperauerit.

SANCTISSIMORVM PETRI ARCHIEPISCOPI martyriſq; Alexandrini. Gregorij Neocæſarienſis epiſcopi miraculiſq; clari. Gennadij patriarchæ Cõſtantinopolitani, & Nicephori Chartophylacis canones, & epiſtolæ Io. Oecolampadio interprete, feliciter ad umbilicum per uenerunt.

Digitized by Google

35

551.2

Digitized by Google